

Asia: VN/549/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Lausunnonantajan lausunto

Voidaanko esityksellä näkemyksenne mukaan parantaa ikääntyneiden asemaa ja edistää ikääntyneiden oikeuksia?

Tavoite edistää ikääntyneiden asemaa ja oikeuksia on tärkeä. Olennaista on kuitenkin tarkastella, onko vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustaminen tehokkain ja tarkoituksenmukaisin keino parantaa ikääntyneiden asemaa ja edistää heidän oikeuksiaan.

Kuten Ihmisoikeuskeskus tuo omassa lausunnossaan esiin, ikääntyneiden asemaa ja oikeuksia edistää jo nyt usea viranomaisen, etenkin Ihmisoikeuskeskus sekä syrjinnän valvonnan ja yhdenvertaisuuden edistämisen osalta yhdenvertaisuusvaltuutettu. Suhteellisen pienetkin lisäresurssit voisivat vahvistaa näiden instituutioiden toimintaa ikääntyneiden henkilöiden oikeuksien puolesta.

Riskinä on, että uuden viranomaisen perustaminen pirstaloi ihmisoikeusarkkitehtuuria entisestään. Uuden erityisvaltuutetun perustaminen yhdelle syrjintäperusteelle kerrallaan hämärtää myös kokonaiskuvaa siitä, toteutuvatko eri ryhmien oikeussuoja ja oikeuksien edistäminen yhdenvertaisesti.

Valtuutetulle ehdotettu organisaatiomuoto itsenäisenä mutta kuitenkin yhdenvertaisuusvaltuutetun yhteydessä toimivana tuottanee omat haasteensa valtuutetun itsenäisyydelle ja riippumattomuudelle. Kokonaan uuden viranomaisen perustaminen merkitsee todennäköisesti melko pitkällistä perustamis- ja vakiintumisvaihetta verrattuna siihen, että vastaavat resurssit olisi suunnattu vahvistamaan jonkin olemassa olevan instituution työtä ikääntyvien oikeuksien puolesta.

Onko teillä huomioita koskien valtuutetulle säädettäviä tehtäviä?

-

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Esityksen perusteluissa todetaan, että ikääntyneet ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, ja että ikääntyneiden kohtaamat haasteet riippuvat paitsi iästä, myös useasta muusta tekijästä, kuten terveydestä, toimintakyvystä, taloudellisesta tilanteesta, asuinpaikasta, alkuperästä tai muusta vähemmistöasemasta. Vanhusasiavaltuutetun nimityksessä ja uuden viranomaisen tarvitseman asiantuntemuksen määrittelyssä tuleekin kiinnittää riittävää huomiota asiantuntemukseen koskien vanhusväestön moninaisuutta ja intersektionaalisuutta eli eri taustatekijöiden huomioimista yhtä aikaa. Huomiota tulee kiinnittää muun muassa alkuperäiskansa saamelaisten, sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön kuuluvien, viittomakielisten, romanien ja muihin etnisiin vähemmistöihin kuuluvien sekä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden asemaan vanhus- ja muissa palveluissa sekä yhteiskunnassa yleensä.

Salo Aija
Ihmisoikeusliitto